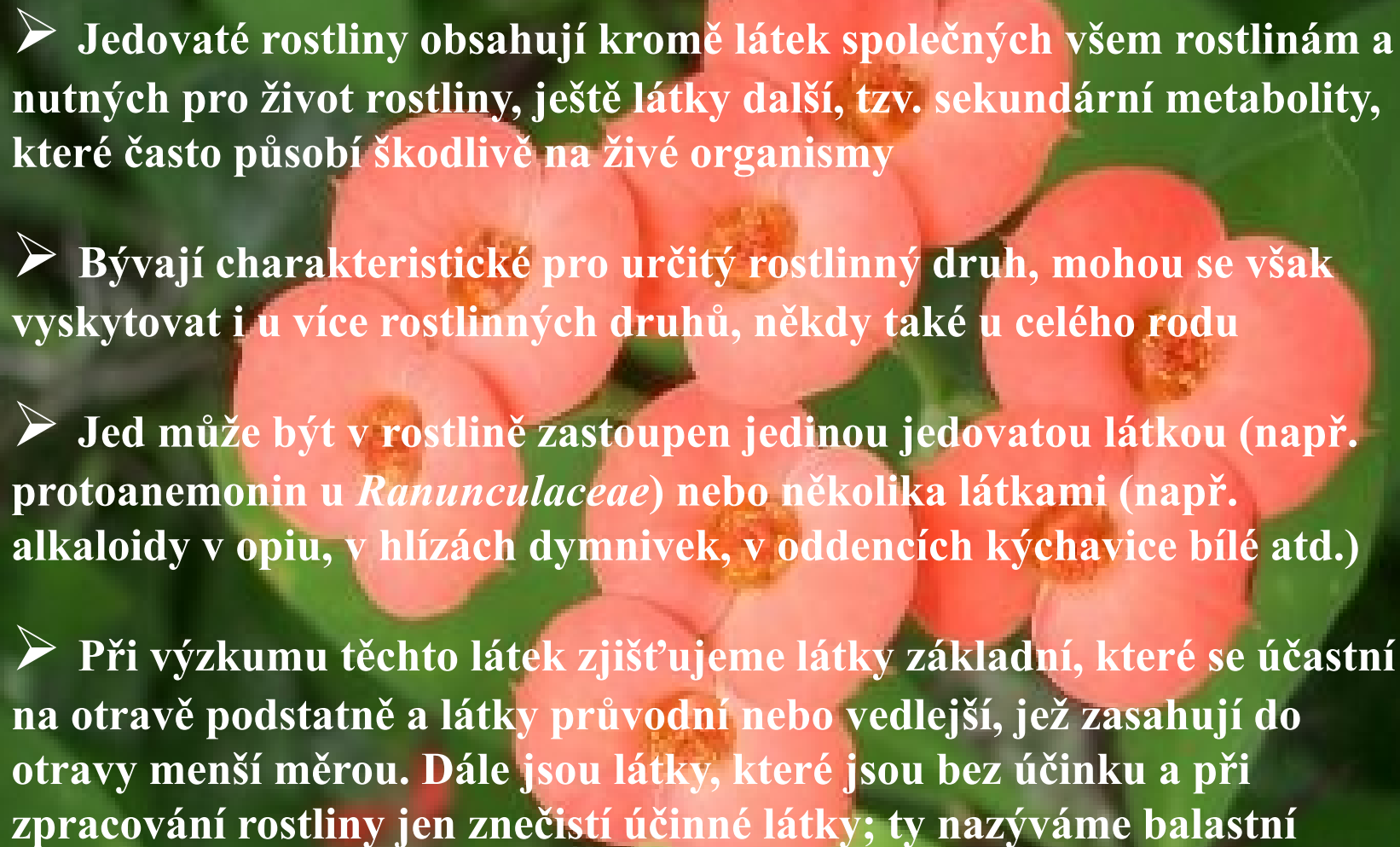

JEDOVATÉ ROSTLINY

-
- Jedovaté rostliny obsahují kromě látek společných všem rostlinám a nutných pro život rostliny, ještě látky další, tzv. sekundární metabolity, které často působí škodlivě na živé organismy
  - Bývají charakteristické pro určitý rostlinný druh, mohou se však vyskytovat i u více rostlinných druhů, někdy také u celého rodu
  - Jed může být v rostlině zastoupen jedinou jedovatou látkou (např. protoanemonin u *Ranunculaceae*) nebo několika látkami (např. alkaloidy v opiu, v hlízách dymnivek, v oddencích kýchavice bílé atd.)
  - Při výzkumu těchto látek zjišťujeme látky základní, které se účastní na otravě podstatně a látky průvodní nebo vedlejší, jež zasahují do otravy menší měrou. Dále jsou látky, které jsou bez účinku a při zpracování rostliny jen znečistí účinné látky; ty nazýváme balastní

Osm skupin látek, které jsou nejčastějšími účinnými látkami jedovatých rostlin:

1. Alkaloidy
2. Glykosidy
3. Silice
4. Terpeny
5. Polyacetylované sloučeniny
6. Proteiny a peptidy
7. Toxické aminokyseliny
8. Rostlinné kyseliny

Ústrojí člověka, která bývají nejčastěji zasažena působením rostlinných jedů:

- nervový systém
- dýchací ústrojí
- srdce
- krev
- játra
- trávicí trakt
- ledviny

Tis červený

(*taxus baccata*, *taxus communis*)

- Je nejenže jedovatý, ale ve volné přírodě označený za silně ohrožený a chráněný zákonem
- Jde o keř, a použít slovo vytrvalý tak trochu nevystihne fakt, že tis žije i přes 300 let
- Obvykle mívá několik kmenů, kára je načervenalá, šupinatá
- Kvetे v březnu či dubnu drobnými kvítky na všech větvičkách, květy dozrají v semeno obklopené červenou bobulkou, která jako jediná z celého keře není jedovatá. (ale ta semena jedovatá jsou)

Bledule jarní

(leucojum vernum)

- Je drobná, malými bílými kvítky vykvétající rostlina. Samo jméno jarní naznačuje, že vykvétá brzy z jara

- Je to vytrvalá cibulovina, z každé cibulky vyrůstá jeden až dva bezlisté stvoly s květem a několik špičatých, sytě zelených a žilkovaných listů

- Květ je šestičetný, se žlutými skvrnami na koncích bílých okvětních lístků

- Vyskytuje se ve všech nadmořských výškách, ve střední Evropě

- Celá rostlina obsahuje řadu poměrně silně jedovatých látek, při náhodném požití následuje zvracení a průjem

Bolševník obecný

(*Heracleum sphondylium*)

- dorůstá výšky dvou metrů, a při podobné velikosti jsou spodní části rostlin dřevnaté
- Z růžice ohromných přízemních listů vyrůstá rýhovaná lodyha místy též olistěná (mnohem menšími listy)
- Lodyha se několikrát větví, na konci každé větve vykvétá květ v podobě okolíku
- Roste s oblibou na loukách, jejich okrajích, pastvinách, na okrajích lesů, ve vlhku. Prakticky po celé Evropě je relativně běžný
- Celá rostlina je jedovatá, nejhorší jsou údajně nezralé plody
- Kdysi se užíval jako projímadlo, ale údajně i jako afrodisiakum

Jmelí bílé

(Viscum album)

- Jde o rostlinu rostoucí běžně prakticky v jakémkoliv lese
- Jde o parazitickou rostlinu rostoucí v korunách stromů
- Živiny saje kořeny ze stromu, na němž roste, nicméně se zdá, že jmelí současně poskytuje svému stromu ochranu před některými plísněmi a houbami a celkově prakticky nijak neškodí
- Jmelí je použitelné v léčitelství, vyšší dávky jsou ale nebezpečné, protože obsahuje mnoho toxinů

Áron plamatý

(arum maculatum)

- Je chráněnou rostlinou (ohrožený druh) jež je mírně jedovatá
- Kdysi byl využíván i v léčitelství, dnes se již prakticky nepoužívá
- Jde o vytrvalou rostlinu o výšce až asi 50 cm, se střelovitými listy dlouhými asi 25 cm na dlouhém řapíku
- Roste vzácně ve vlhčích nebo lužních lesích, obvykle smíšených
- Býval považován za afrodisiakum, ale tyto účinky se nikdy nepotvrdily

Oměj šalamounek

(*Aconitum napellus*)

- Je považován za nejjedovatější rostlinu v Evropě
- U nás roste zejména ve vyšších nadmořských výškách, většinou na vápencovém podloží
- Poznáte jej podle dlouhých hroznů temně modrých květů
- Už v antice používali traviči šťávu z dužnatých kořenů, aby sprovodili ze světa své protivníky nebo neoblíbeného panovníka
- I při pouhém delším kontaktu s kůží se mohou dostavit lehké příznaky otravy – proto se rostliny dotýkejte raději jen v rukavicích

Škočec obecný

(*Ricinus communis*)

- V našich podmínkách se pěstuje jako jednoletá okrasná rostlina. Lodyha doroste během vegetační sezony výšky až 3 m, je zdobena zajímavými, dlanitě dělenými listy načervenalého vzhledu
- Atraktivní jsou i laty květů, v dolní části rostliny samčí, v horní části samičí, které se později mění na pukavé ostnitě tobolky s velkými skvrnitými semeny. V semenech je kolem 50 procent oleje, hojně využívaného v technických odvětvích
- Semena obsahují prudce jedovaté alkaloidy ricin a ricinin. Pro užití v lékařství a farmacii se ricinový olej čistí a zbavuje jedovatých látek varem
- Už požití několika semen může vyvolat silné otravy, které by se dětem mohly stát osudnými

Durman obecný

(*Datura stramonium*)

- Tato rostlina se u nás spíše pěstuje, občas ale zplaňuje a můžeme ji najít na rumišťích
- Je asi metr vysoká, má vejčité zubaté listy, které hořce zapáchají
- Kvetे bílými trubkovitými květy od června do září. Plod je ostnitá tobolka plná hnědých ledvinovitých semen
- Sbírá se list a semena. Celá rostlina je jedovatá, po sběru je nutné si pečlivě umýt ruce
- Léčivých účinků durmanu se využívá k léčení Parkinsonovy choroby, proti křečím a jako anestetika
- Durman pomáhá i proti astmatu (jeho semena se kouří spolu s konopím)

Blatouch bahenní

(*Caltha palustris*)

- Je to trvalka, 10 - 60 cm vysoká
- Kveté v dubnu až červnu. Ve velkém množství roste blatouch na vlhkých a bahnitých loukách, v močálech, příkopech, na březích rybníků a potoků
- Otrava se projevuje nevolností, závratěmi a otoky v obličeji
- U otráveného je třeba vyvolat zvracení a podat mu aktivní uhlí
- V lidovém léčitelství našel tento druh v minulosti uplatnění jako silné projímadlo a prostředek močopudný, šťáva z květů kdysi sloužila k barvení másla

